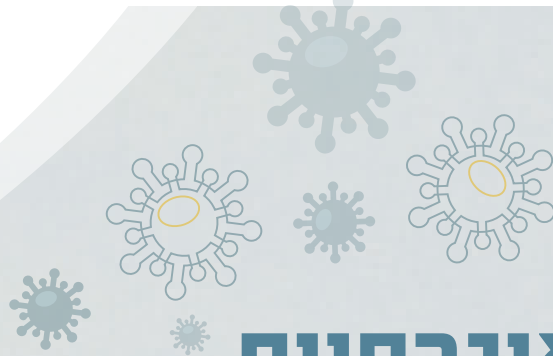

אתגרי התכנון העירוני- תובנות ממשבר הקורונה

פארק נחל עין זהב, קרית שמונה

- מינוף הטכנולוגיה: ממשל מקוון (e-government) מקל על הקשר עם האזרח בימי שיגרה ולקשר הזה חשיבות מיוחדת בזמן משבר. אמצעי מיפוי דיגיטליים והדמיות כלי חשוב בתכנון ואף בניטור מפגעים.
- מגדלי מגורים: עד כמה בניית מגדלים מתאימה למגורים לאכלוסייה בישראל? פרופסור רחל אלטרמן, מהחוג לארכיטקטורה ותכנון עירוני בטכניון, רואה במגדלים מלכודת דוגמת "ספינת הקורונה". במגדלים יש תלות עצומה במעלית, חלל סגור בו האוויר לא נקי ואין אפשרות לריחוק מינימאלי. גם המדרגות והלובי הם חללים סגורים. מערכות האוורור עלולות להעביר מחלות (כמו מחלת הליגיונרים) ודורשות פיקוח יקר. ברוב העולם מקובל שמגדלים מתאימים לעשירים ולמשפחות עם מעט ילדים. ישראל היא המדינה היחידה שבה יש גם הרבה ילדים וגם מגדלים. "כמה זמן אפשר להחזיק ילדים בסגר במגדל? עם הילדים אתה מכפיל את המגעים ואת הדאגה". לדבריה, הצפיפות הנכונה מושגת בבניינים של 8-9 קומות כמו בפריז וברצלונה, כאשר לכל קבוצת דירות יש כניסה נפרדת. "אני מקווה שבגלל הקורונה הביקוש למגדלים יקטן. זה ניסוי שמדינת ישראל עושה בבני אדם" אומרת פרופסור אלטרמן.
- תובנה משמעותית אחרונה נוגעת בהשקעה בהיערכות לאירועים חריגים. ברמה הפסיכולוגית משבר הקורונה ממחיש את הפגיעות שלנו, זו שאנחנו נוטים על פי רוב להדחיק, טוען פרופסור ערן רזין. המגפה החריגה והעצירה המוחלטת של הכלכלה בעקבותיה לא מתרחשות אפילו פעם במאה שנה. אולי בעקבות המגפה והפגיעה הרב ממדית שלה בחיים החברתיים והכלכליים, נתעורר לחשב את מסלולנו מחדש לאור איומים מוחשיים הרבה יותר המוצבים לפתחנו - ההתחממות הגלובלית ורעידת אדמה.

ד"ר תמר אריאלי
החוג לגיאוגרפיה אדם וסביבה

אירועים חריגים כגון מגפת הקורונה, בדומה לאסונות טבע ומשברים פוליטיים וכלכליים גלובאליים, מזמינים אותנו לחשוב על המרחב, על סביבת החיים שלנו. באיזו מידה תכנון המרחב מספק מענה מיטבי לצרכים שבשגרה ולאלו של זמן משבר? בעבר, העשירים דאגו לסביבת חיים מרווחת ונקייה בעוד חסרי המזל הצטופפו בשכונות עוני. המגפות הגדולות באירופה הובילו לחשיבה תכנונית מודרנית ואף מהפכנית שהבינה את התלות ההדדית בין כל חלקי הציבור והובילה לפינוי שכונות עוני צפופות, תכנון אזורי מגורים וריאות ירוקות וכן להשקעה ציבורית משמעותית בפיתוח תשתיות מים וביוב.

מגבלת ה-100 מטר שזה עתה השתחררנו ממנה מזמינה גם אותנו לבדוק מה יש לנו בטווח הזה. הפרדה נוקשה של שימושי הקרקע בעיר הובילה לתכנון שכונות על טהרת המגורים ולאזורי תעשייה ומסחר (קניונים) מרוחקים. לאחרונה ישנה חשיבה מחודשת בהקשר להפרדה זו, הבאה לידי ביטוי בשילוב בנייה למגורים עם אזורי מסחר ופנאי במרכזי ערים (לדוגמה - מגדלי מגורים ברחוב החבצלת ובסמיכות לשוק מחנה יהודה בירושלים).

תורים בסופרמרקט. "הצרכנים ממהרים להצטייד מחשש למחסור מקומי", מדווחים ברשתות

בימי הקורונה, קשיי הנגישות של רבים לסופרמרקטים מרוחקים וכן הצפיפות בהם, מדגישים את הנחיצות בבחינה מחודשת של ההפרדה לעומת עירוב שימושי הקרקע וכן בחינה של סוגיות נוספות בתכנון עירוני:

- תכנון גמיש מאפשר ניצול יעיל של מבנים בשיגרה ואף מספק תשתיות לאירועים בלתי צפויים כגון, חללים גדולים כמו אצטדיונים ואולמות שימשו במצבי חירום כמבני ציבור למטרות שונות.
- מיקרו-תכנון: שימור אזורי טבע ושטחים פתוחים איכותיים ברמת השכונה העירונית. אלו תורמים לאיכות החיים בשיגרה ומשמעותיים במיוחד בזמני חירום.
- שימור שטחים חקלאיים לאבטחת אספקת מזון טרי מקומי.
- תשתית מערכת הבריאות: התרגלנו לתפוסה של 90% במיטות בתי החולים בשם היעילות וחיסכון. כעת, "למדנו בדרך הקשה שאתה לא יכול להחזיק מערכת בריאות רק לשוטף. אתה צריך מערכת בריאות שתיתן עודפי קיבולת. הקורונה מלמדת שצריך יותר מרכזים רפואיים, בפיזור הרבה יותר גדול ולא רחוק מהבית" אומר פרופסור ערן פייטלסון מהחוג לגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית.